

Welzijnsbezoek 2017

Inhoud

1. Conclusies
2. Wonen en woonomgeving
3. Gezondheid en zorg
4. Sociale contacten en netwerk
5. Actief zijn
6. Mobiliteit
7. Levensonderhoud
8. Leefstijl
9. Verwachte veranderingen

MEE Drechtsteden voerde –evenals voorgaande jaren– in 2017 binnen de gemeente Dordrecht welzijnsbezoeken uit onder ouderen van 75, 80, 85 en 90 jaar. Tijdens dit bezoek voeren vrijwilligers en stagiairs signalerende gesprekken met ouderen waarin ze de zelfredzaamheid (eigen kracht) en de levenssituatie van deze doelgroep langslopen aan de hand van zes onderwerpen: wonen en woonomgeving, gezondheid en zorg, sociale contacten/netwerk, actief zijn, mobiliteit en levensonderhoud. Het Onderzoekcentrum Drechtsteden heeft voor MEE een verslag van de antwoorden van de ouderen, gebaseerd op de welzijnsbezoeken 2017.

Het welzijnsbezoek is een preventief instrument met als doel het bevorderen en versterken van de eigen kracht van ouderen in Dordrecht. De vragenlijst heeft een signaleringsfunctie. De vragen brengen een gesprek op gang, dat signalen oplevert over de zelfredzaamheid of de ondersteuningsbehoefte (kwetsbaarheid of eenzaamheid) van de oudere. Anderzijds zijn er vragen om voor de ouderen als groep de levenssituatie te kunnen monitoren. In dit onderzoek maken we een onderscheid voor 75 jarigen, 80 jarigen, 85 jarigen en 90 jarigen en drie deelgebieden van Dordrecht (centrum, west en oost).

1 Conclusies

Eigen kracht

Zes op de tien ouderen die deelnamen aan het Welzijnsbezoek zijn op geen van de zes benoemde aspecten kwetsbaar.¹ Ze hebben weinig belemmering door beperking/ziekte, kunnen omgaan met onverwachte problemen, zijn financieel zelfredzaam, weten de weg te vinden naar instanties en begrijpen brieven en kunnen formulieren invullen. Ongeveer een vergelijkbare groep participeert actief: neemt zelf initiatief bij tijdsbesteding (39%), doet aan vrijwilligerswerk (21%) of verleent mantelzorg (13%). Onder de 75 jarigen ligt dit aandeel zo'n 5 procentpunten hoger, onder de 85 en 90 jarigen zo'n 5 procentpunten lager.

De aandachtspunten voor het welzijnsbezoek in 2017 waren:

- Het signaleren van eenzaamheid (zie paragraaf 4);
- Het stimuleren van vrijwilligerswerk **door** ouderen (zoals 75 jarigen) (zie paragraaf 5);
- Het stimuleren van onderlinge initiatieven zoals telefooncirkels of gezamenlijk vervoer voor bijvoorbeeld uitstapjes (incidenteel);
- De follow up van het welzijnsbezoek, zoals doorverwijzing ouderenadviseur en formulierenbrigade (bij 25-30% onder de aandacht gebracht)

Kwetsbaarheid

Zes op de tien ouderen die deelnamen aan het Welzijnsbezoek zijn op één of meer van de zes aspecten in het psychisch, het lichamelijk en/of sociaal domein kwetsbaar. Hiervan is 24% op 2 of meer aspecten kwetsbaar. Hun draagkracht, is niet toereikend voor de draaglast. Voldoende zorg- en ondersteuningsvoorzieningen kunnen deze kwetsbaarheid compenseren. Met het Welzijnsbezoek is aan deze groep op maat informatie gegeven of kon doorverwezen worden naar de benodigde ondersteuning. Onder 90 jarigen is de kwetsbaarheid het hoogst. Van hen is 35% op twee of meer aspecten kwetsbaar.

Informatiebehoefte

Indien gewenst wordt bij het Welzijnsbezoek een "sociale kaart" achtergelaten (187x). Hierin staan de belangrijkste telefoonnummers. Daarnaast is informatie verstrekt over:

- Sociale teams/ouderenadviseurs (78x);
- Formulierenbrigade (39x)
- Wmo (26x);
- Bijzondere bijstand, kwijtscheldingen, huur/zorgtoeslag (9x);
- Wijkaccommodaties (12x);
- Drechtopper/Valys/vervoer 65+ (14x);
- Personenalarmering (10x);
- Maaltijdvoorziening (9x);
- Mantelzorgondersteuning (8x).

In tabel 1 hebben we de situatie van de bezochte ouderen vanaf 2013 en afgelopen jaar vergeleken. In vergelijking met 2015 zijn woningen minder vaak voldoende aangepast en zijn door grotere deelname van de oudste leeftijdscategorie er minder ouderen die een email kunnen versturen. Positief is dat het aandeel van de ouderen dat spaargeld moet uitgeven na een toename in de afgelopen jaren dit jaar significant is gedaald.

Tabel 1 Vergelijking 2013-2017 (%)

	2013	2014	2015	2016	2017
wonen					
woning is niet voldoende aangepast	21	21	↓15	15	↑20
voorzieningen zijn niet dichtbij	19	21	20	22	25
woon alleen, heb weinig steun	9	11	11	10	13
gezondheid					
belemmerd in gezondheid bij verplaatsen buitenshuis	26	23	25	↓18	18
belemmerd in gezondheid bij persoonlijke verzorging	19	21	16	13	11
kan niet zonder hulp		4	4	5	4
meer hulp nodig		4	2	6	6
contacten					
onvoldoende contact	5	↑10	9	8	7
krijgt mantelzorg (volgens eigen opgave)	11	13	10	14	14
actief zijn					
voelt zich afhankelijk	5	6	6	5	6
mobiliteit					
gebruik OV 4x of vaker	8	5	3	5	4
levensonderhoud					
moet spaargeld uitgeven	8	7	9	11	↓6
heeft thuis geen internet	39	37	↓28	29	32
kan geen e-mail versturen	48	46	45	46	↑53

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting

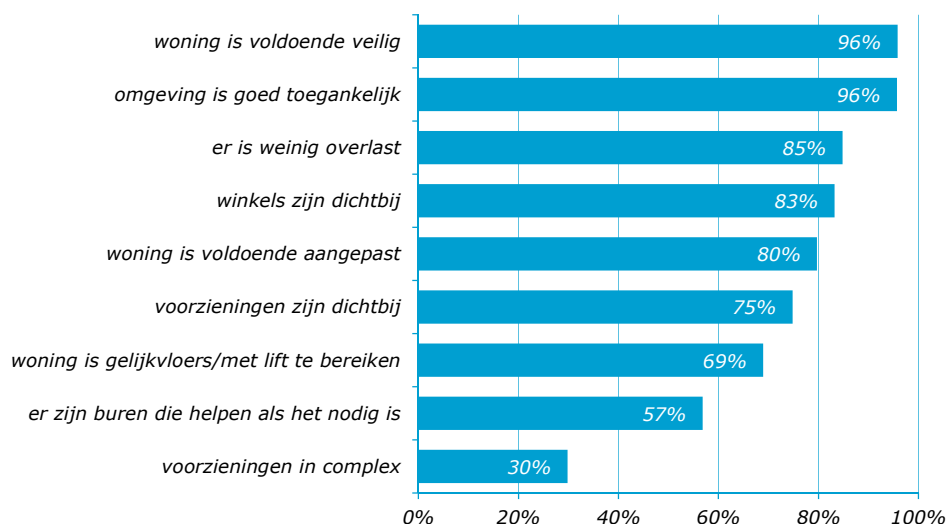
↓ = significante afname t.o.v. vorige meting

2 Wonen en woonomgeving

Bijna iedereen beschikt over een woning die voldoet aan de eisen van veiligheid en vindt de woonomgeving voldoende toegankelijk. Wanneer de woning niet voldoet zou die aangepast moeten worden op: douche (23x genoemd), traplift (21x), beugels aanbrengen (13x) en het toilet verhogen (12x). 70% woont gelijkvloers, 30% niet.

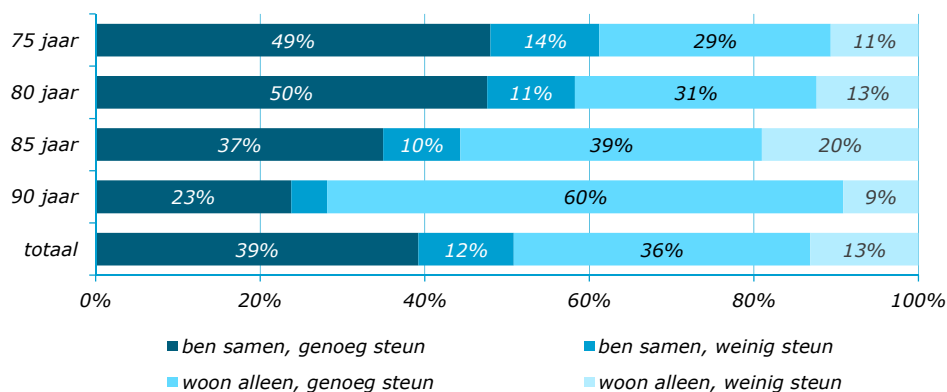
Van de 75- en 80 jarigen woont de helft samen en heeft voldoende steun, van de 90 jarigen woont driekwart alleen, waarvan 60% met voldoende steun.

Figuur 1 In hoeverre is de huidige woning geschikt

Toelichting: Significant meer ouderen uit het centrum vinden voorzieningen in de buurt niet dichtbij en hebben vaker een woning die niet gelijkvloers of met de lift te bereiken is.

Figuur 2 Woonsituatie: samen of alleen en voldoende of onvoldoende steun

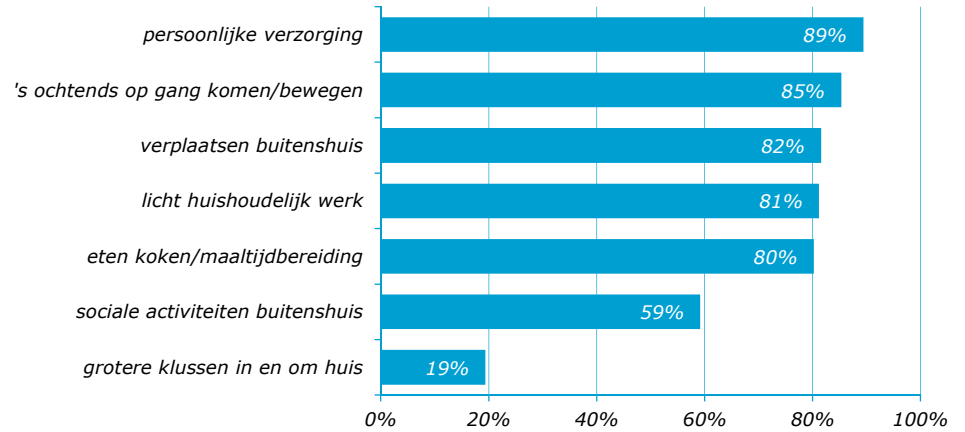
3 Gezondheid en zorg

Ruim de helft van de ouderen kwalificeert de eigen gezondheid als (zeer) goed. De belangrijkste belemmering bij gezondheid treedt op bij de grotere klussen in en om huis. Dat geldt voor acht op de tien senioren. Zeven op de tien kunnen een beroep doen op huisarts bij ziekte of tegenslag. Ook de kinderen (56%) en de partner (43%) zijn belangrijk bij ziekte of tegenslag. Zeven op de tien 75 en 80 jarigen kunnen zich nog zonder hulp redden, bij de 90 jarigen is dat nog maar een derde.

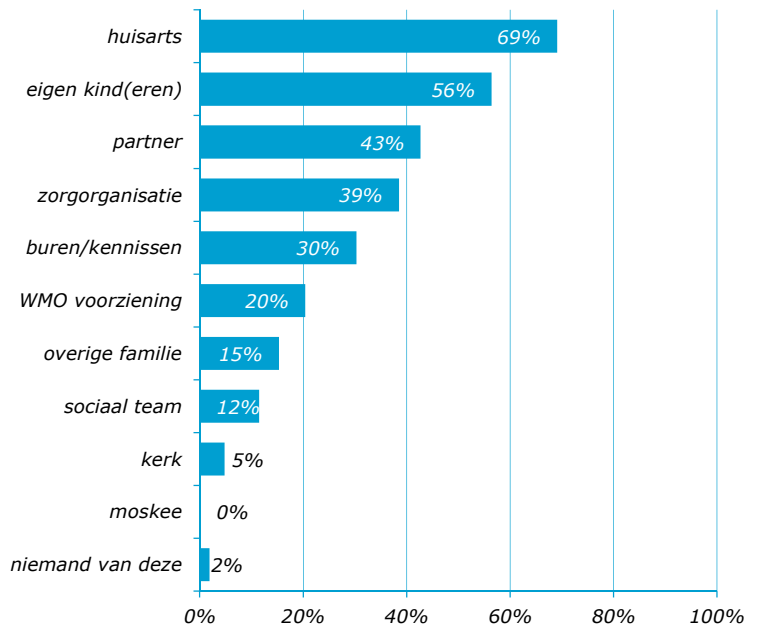
Valcursus

Dordtse senioren kunnen meedoen met een valcursus. Deze training was al een succes in Sterrenburg, Stadspolders en Dubbeldam. Maar het programma wordt nu uitgerold over de hele stad. In 2018 kunnen 100 Dordtse senioren meedoen.

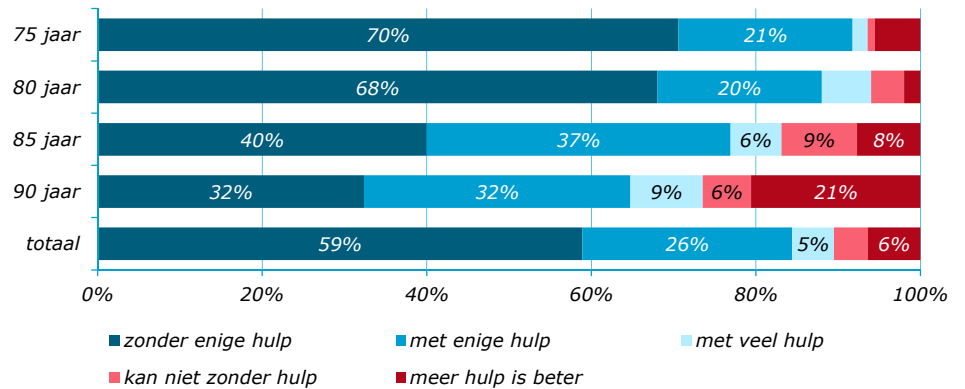
Figuur 3 Ervaart door gezondheid geen belemmeringen bij:

Figuur 4 Kan bij ziekte/tegenslag een beroep doen op:

Figuur 5 Kan met of zonder hulp voor zichzelf zorgen

Toelichting: Significant minder 85 en 90 jarigen redden zich zonder enige hulp; voor significant meer 90 jarigen zou meer hulp nodig zijn.

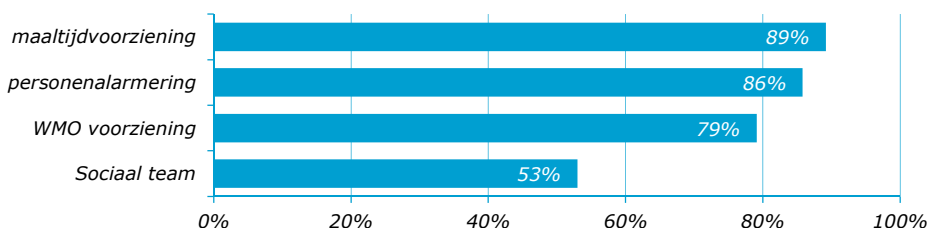
4 Sociale contacten en netwerk

Negen op de tien senioren zijn bekend met de maaltijdvoorziening en de personenalarmering. Het Sociaal team is in vergelijking met vorig jaar (28%) bekender geworden: 53%. De bekendheid is het grootst in het west: 65% van de senioren kennen daar het Sociaal team. De behoefte aan informatie was het grootst (9%) over de WMO. Toch ging de gegeven informatie het meest over het Sociaal team (41%), vooral senioren in oost vroegen daarom.

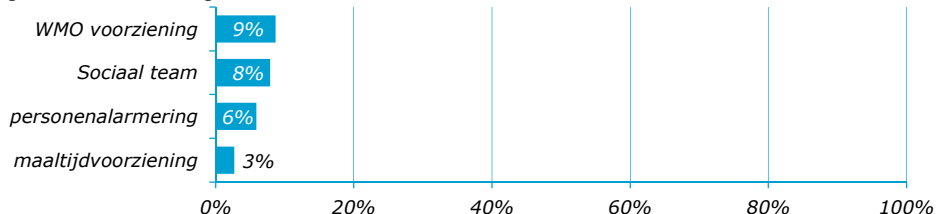
Bijna alle ouderen hebben goed of voldoende contact met kinderen, buren en kennissen, familie en professionele verzorgers. Eén op de tien vindt dit onvoldoende. Drie kwart hebben voldoende contacten en voelen zich voldoende gesteund.

Drie kwart van de senioren heeft zich niet eenzaam gevoeld. Een kwart voelt zich wel eens eenzaam, waarvan 3% heel vaak. Van deze senioren hebben vier op de tien de behoefte iets aan die eenzaamheid te doen en wil dat vooral met eigen initiatieven doen (17%) of vrijwilligers (15%).

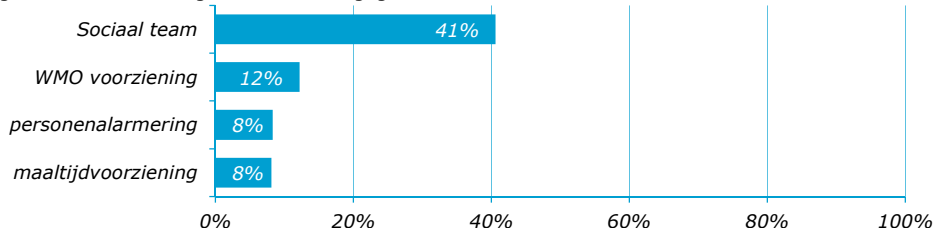
Figuur 6a Voorzieningen - bekendheid

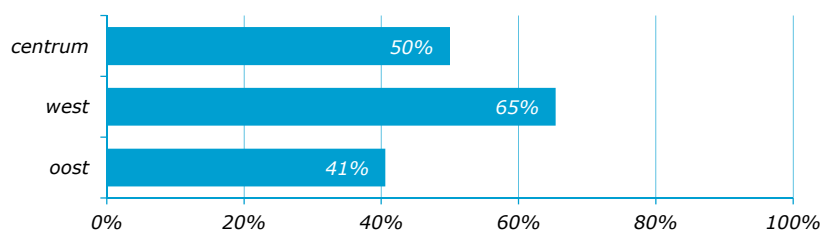
Figuur 6b Voorzieningen - behoefte aan informatie

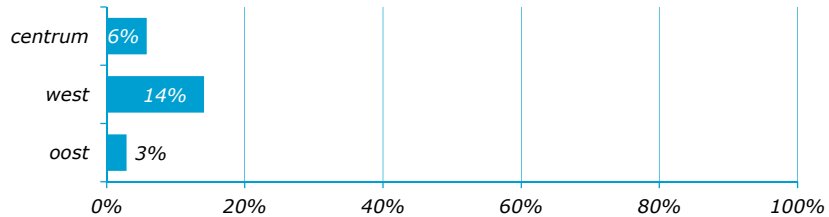
Figuur 6c Voorzieningen - informatie gegeven

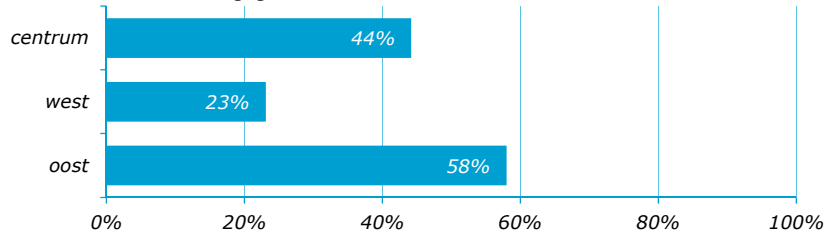
Figuur 7a Sociaal team - bekendheid naar stadsdeel

Figuur 7b Sociaal team - behoefte aan informatie naar stadsdeel

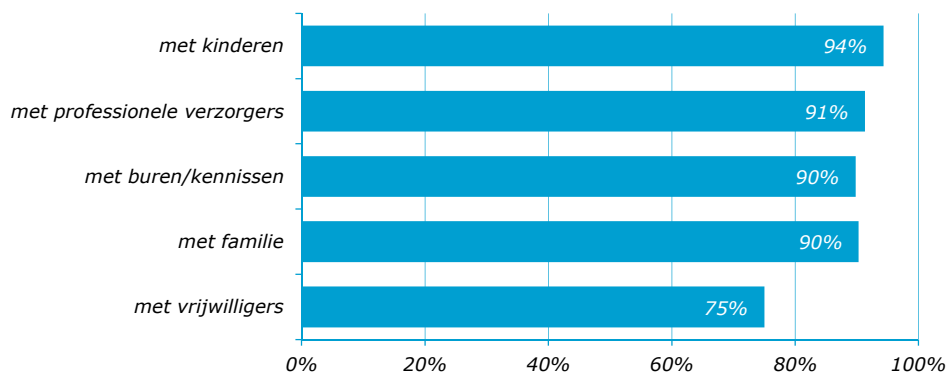
Figuur 7c Sociaal team - informatie gegeven

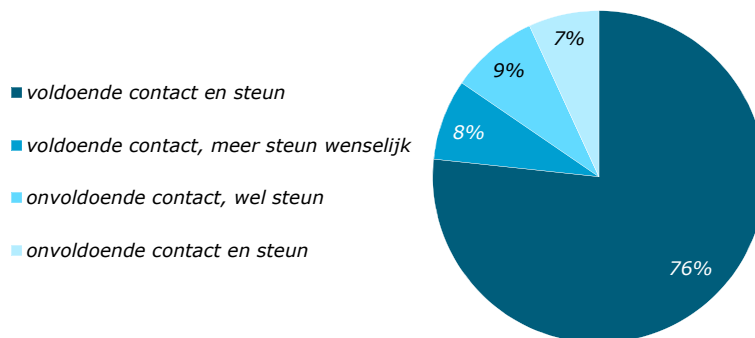
Toelichting: Aan significant meer bewoners uit Oost is informatie gegeven over het Sociaal team en significant minder aan bewoners uit West.

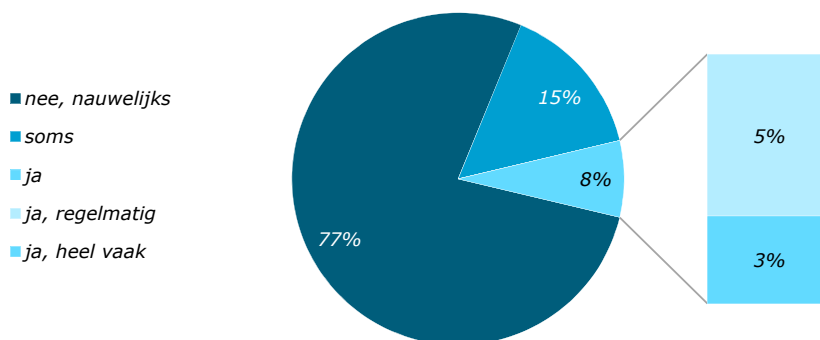
Figuur 8 Tevreden over contacten in de omgeving

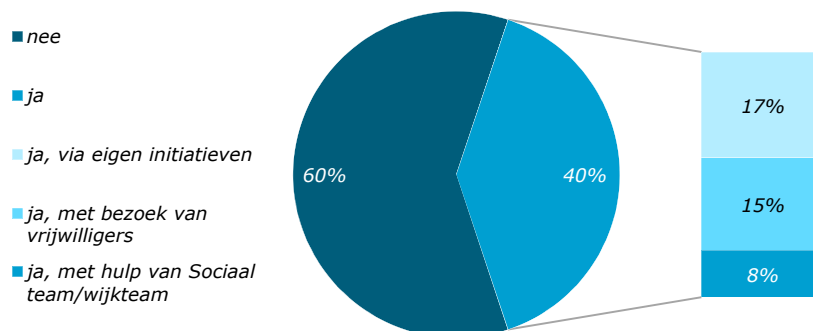
Figuur 9 Tevreden over contacten in de omgeving

Figuur 10 Eenzaam gevoeld

Figuur 11 Behoeft iets aan eenzaamheid te doen

Toelichting: significant meer mensen die zich regelmatig eenzaam voelen willen daar iets tegen doen door een bezoek van vrijwilligers.

Eenzaamheid

Twaalf vrijwilligers verklaren de oorlog aan eenzaamheid onder ouderen in de Dordtse wijk Crabbefhof. Onder de noemer Wij Crabbefhof helpen zij ouderen met zaken als boodschappen doen of contacten opbouwen. Ook krijgen de vrijwilligers een training om problemen bij ouderen tijdig te herkennen. Het project startte half 2016.

5 Actief zijn

Een achtste van de ouderen geeft mantelzorg en een zevende krijgt mantelzorg. Twee op de tien ouderen doen zelf aan vrijwilligerswerk. Negen van de tien ouderen verwacht niet (meer) aan vrijwilligerswerk te gaan doen. Slechts heel weinig senioren krijgen vrijwilligershulp, het meest krijgen 85 en 90 jarigen dit.

Over het algemeen is men zeer tevreden over de mate waarin men hobby- en thuis activiteiten kan doen en samen iets kan organiseren. Zeven op de tien van de ouderen kunnen (bijna) altijd een prettige invulling geven aan de tijd. Bijna iedereen heeft aangegeven hoe ze de vrije tijd doorbrengen. Het gaat bijvoorbeeld om lezen, tv kijken, puzzelen, bewegen (fietsen, wandelen, gymnastiek), huishouden/boodschappen, computeren, vakantie/uitstapjes of de tuin doen. In alle vier de leeftijdsgroepen is de mate van onafhankelijkheid bij de tijdsbesteding groot, ze nemen zelf initiatief en hebben de regie in handen. Naarmate men ouder wordt, wordt de afhankelijkheid iets groter.

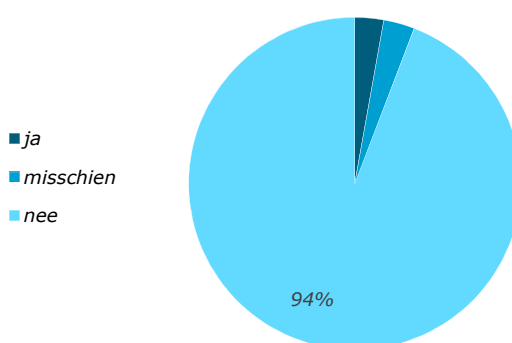
Bijna iedereen kent de bibliotheek, het museum en de schouwburg en de voorzieningen voor bewegen en sport. Het minst bekend is het wijkcentrum met 79%.

Tabel 2 Actief als vrijwilliger/mantelzorg of ontvanger van ondersteuning (%)

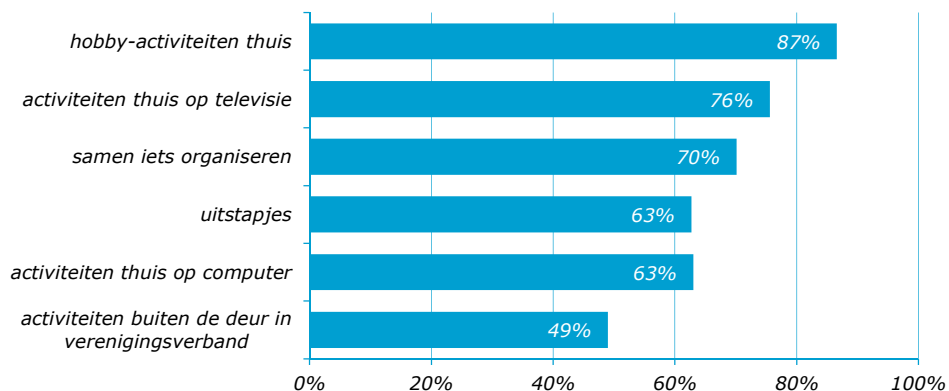
	totaal	75 jaar	80 jaar	85 jaar	90 jaar
geeft mantelzorg	13	19	14	5	3
doet aan vrijwilligerswerk	21	24	24	14	13
krijgt mantelzorg	14	10	13	25	13
krijgt vrijwilligershulp	4	0	1	9	13
geen van deze	57	53	56	56	70

Toelichting: Significant meer 85 en 90 jarigen krijgen vrijwilligershulp.

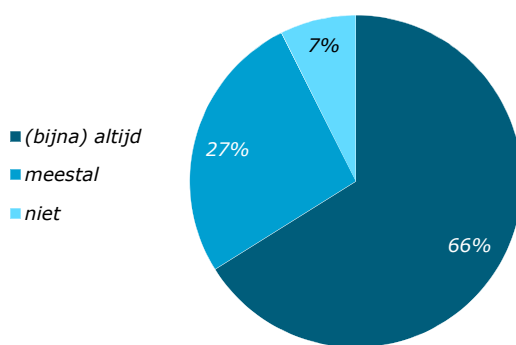
Figuur 12 (Meer) vrijwilligerswerk gaan doen

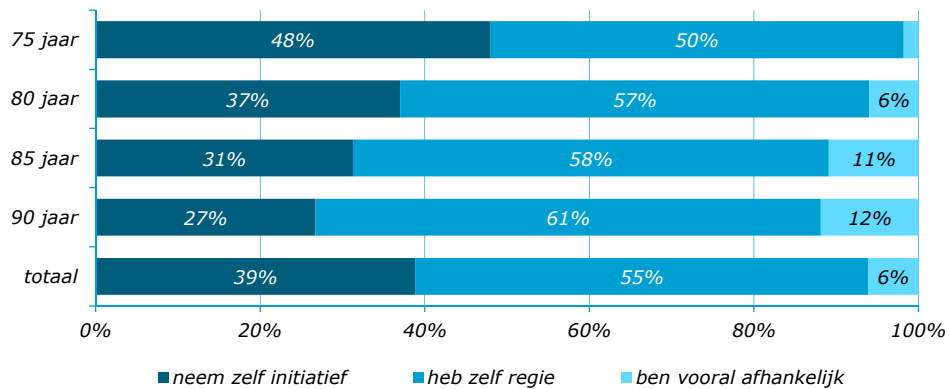
Figuur 13 Tevredenheid over de mate waarin men actief is

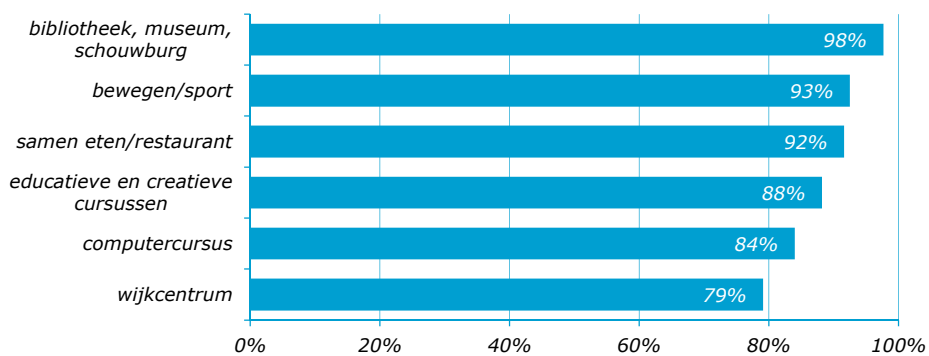
Figuur 14 Kan prettige invulling geven aan de tijd

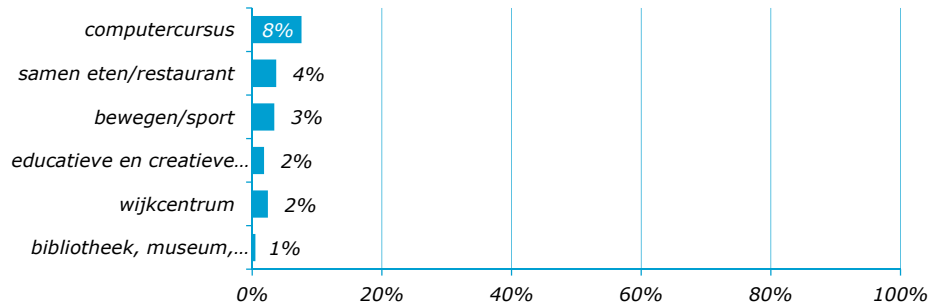
Figuur 15 Mate afhankelijkheid bij tijdsbesteding

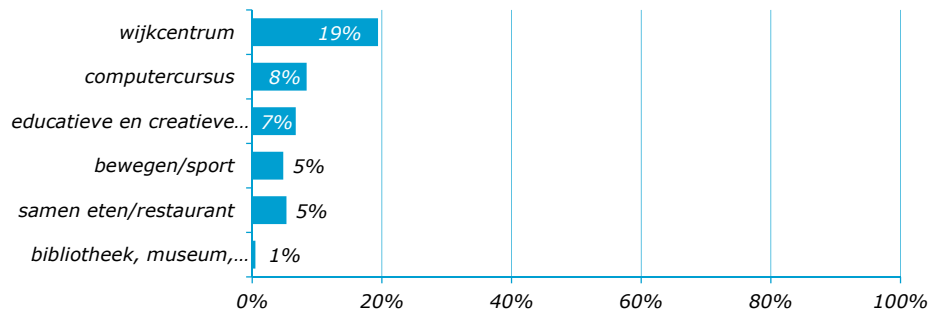
Figuur 16a Voorzieningen - bekendheid

Figuur 16b Voorzieningen - behoefte aan informatie

Figuur 16c Voorzieningen - informatie gegeven

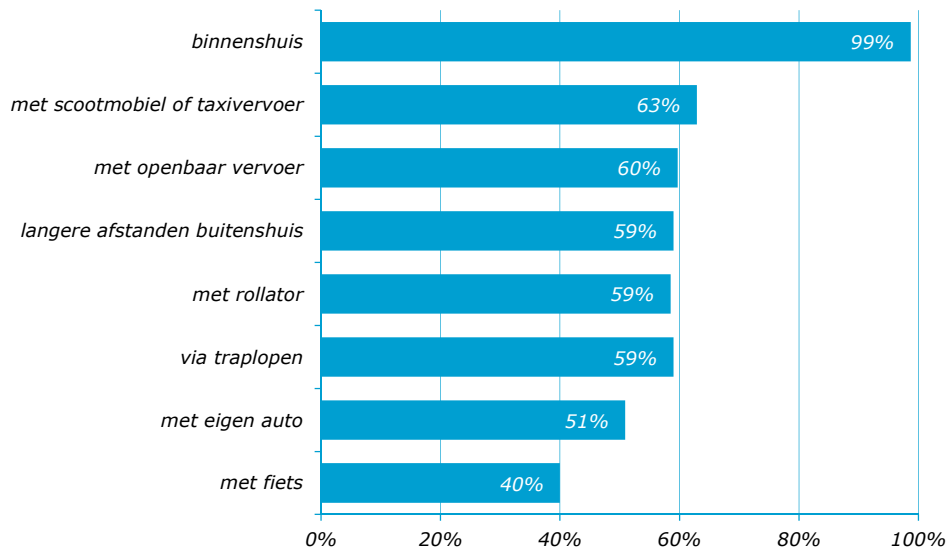
6 Mobiliteit

Binnenshuis en in de eigen buurt kunnen ouderen zich nog goed verplaatsen. Meer dan de helft van de ouderen maakt gebruik van de scootmobiel/taxi, openbaar vervoer, rollator of auto voor uitstapjes in de buurt, om boodschappen te doen, voor bezoek aan familie en arts of ziekenhuis. Zes op de tien verplaatsen zich met het openbaar vervoer.

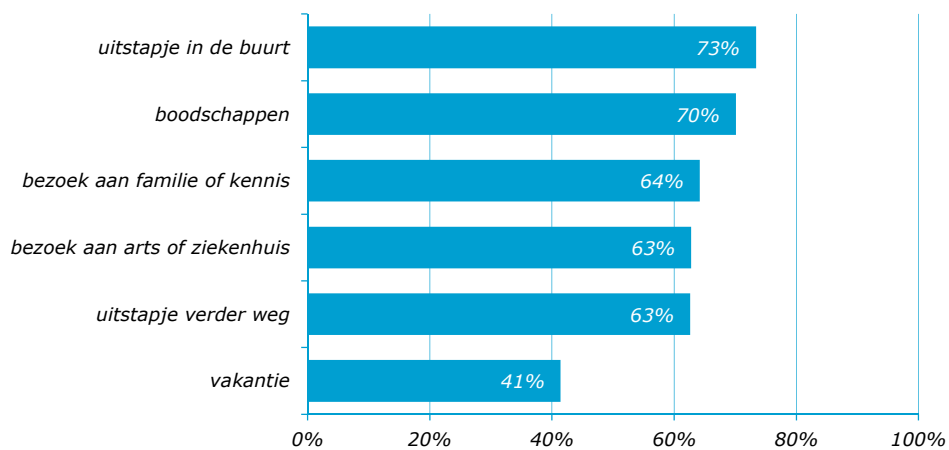
De helft maakt (bijna) nooit gebruik van het gratis openbaar vervoer. Een zesde van de 75- en 80 jarigen maakt regelmatig gebruik van gratis openbaar vervoer. Voor het gebruik van de Drechtopper zien we dat drie kwart van de 75 jarigen er geen gebruik van maken, van de 90 jarigen maken acht op de tien er geen gebruik van. Ouderen uit centrum maken het vaakst gebruik van gratis openbaar vervoer en ouderen uit west het vaakst van de Drechtopper.

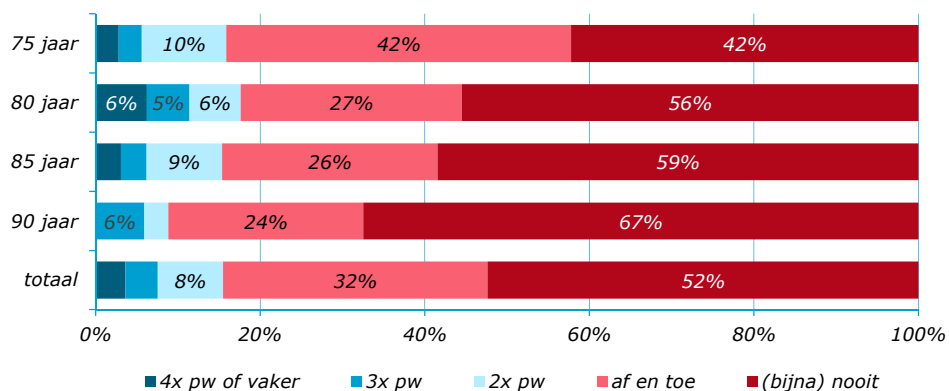
Figuur 17 In hoeverre kan men zichzelf verplaatsen...

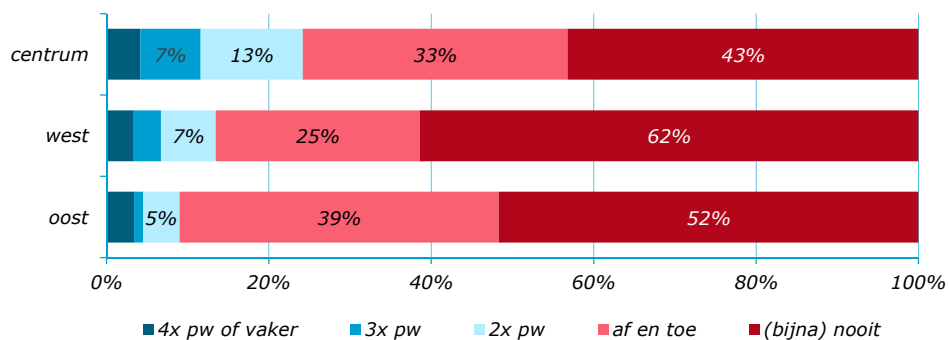
Figuur 18 Kan zich zonder hulp verplaatsen voor:

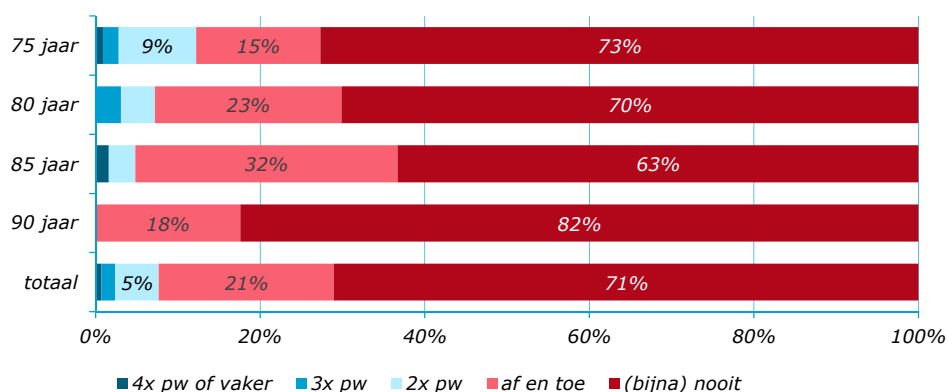
Figuur 19 Gebruik gratis openbaar vervoer naar leeftijd

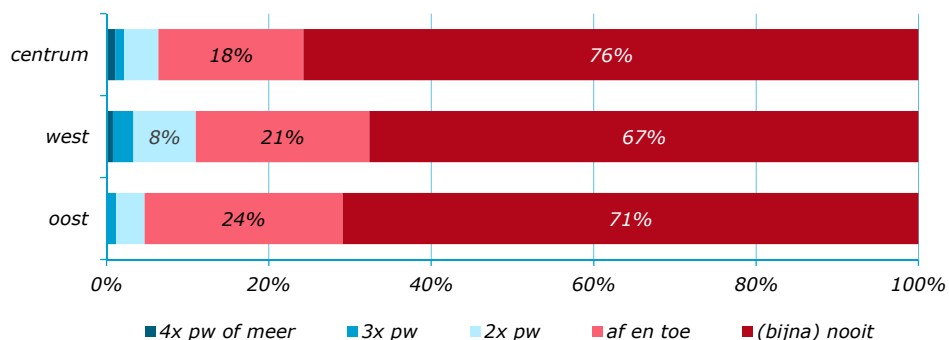
Figuur 20 Gebruik gratis openbaar vervoer naar stadsdeel

Figuur 21 Gebruik Drechthopper naar leeftijd

Figuur 22 Gebruik Drechthopper naar stadsdeel

In een open vraag over de behoefte aan informatie voor een goede mobiliteit geeft 91% aan dat er (nog) geen behoefte aan is. Een kwart heeft voor een goede mobiliteit nog wel wat informatie nodig:

- Drechthopper (20x genoemd);
- Valys (4x) (Valys is voor vervoer buiten de regio voor reizigers met een mobiliteitsbeperking).

7 Levensonderhoud

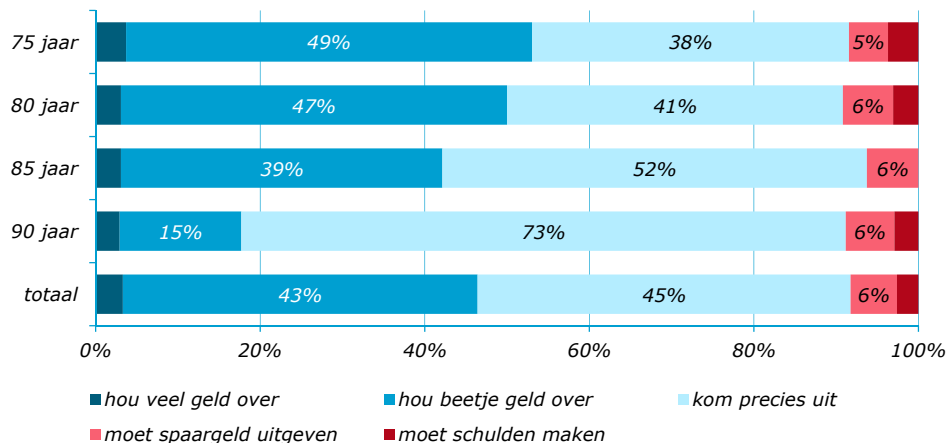
Negen op de tien ouderen houden geld over of komen precies uit en een enkeling moet zijn spaargeld aanspreken om rond te komen. Bijna 10% van de 80 en 90 jarigen moet het spaargeld uitgeven of schulden maken. Zes op de tien doen de eigen administratie, slechts

4% heeft geen zicht op de eigen administratie en de financiën. In Dordrecht centrum zijn ouderen het minst positief over de financiële situatie, een achtste moet spaargeld uitgeven en schulden maken.

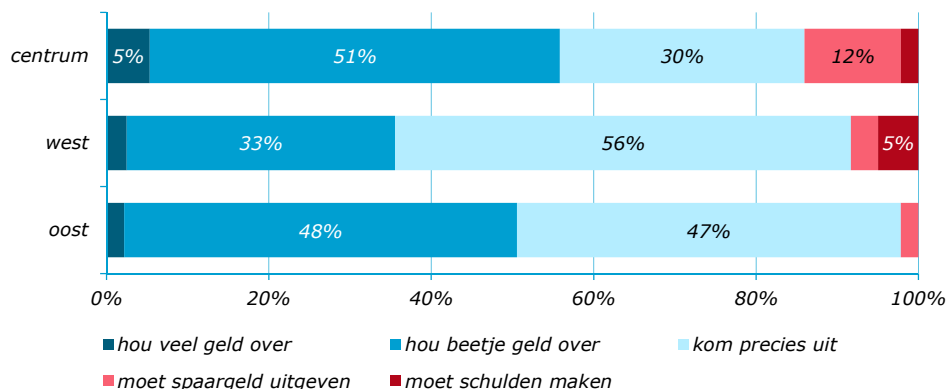
Vrijwel alle senioren zijn bekend met de zorgtoeslag en de huurtoeslag. De Formulierenbrigade is met 52% het minst bekend.

Niet meer dan 7% heeft behoefte aan informatie over financiële aangelegenheden: administratie (6x genoemd), kwijtschelding (3x), bijzondere bijstand (2x), Sociaal team, mantelzorg, wmo, belastingen (allen 1x).

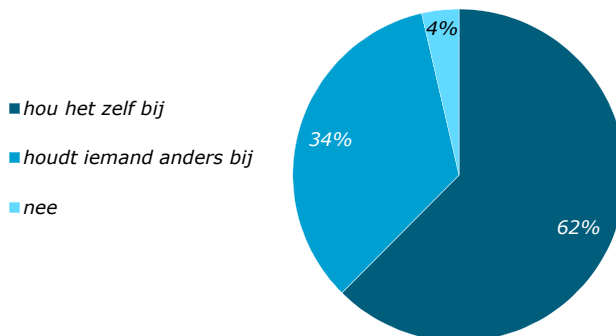
Figuur 23 Financiële situatie naar leeftijd

Figuur 24 Financiële situatie naar stadsdeel

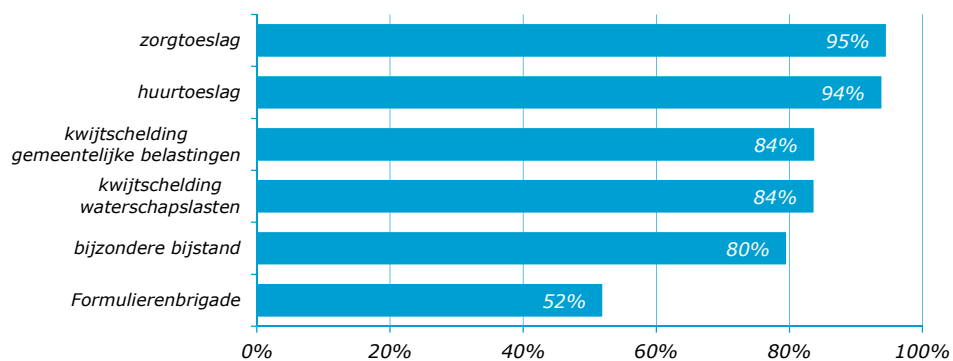

Figuur 25 Zicht op eigen administratie en financiën

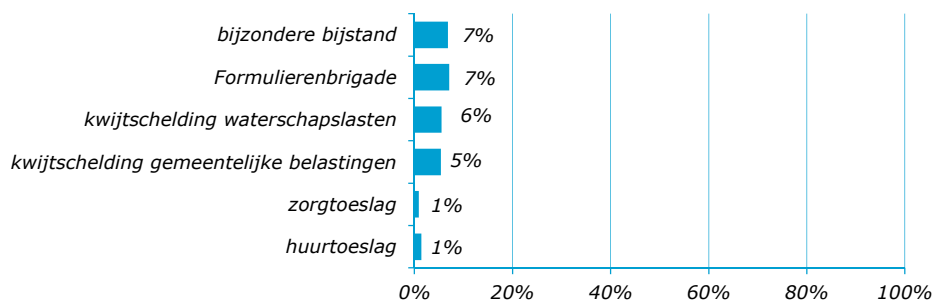

Toelichting: Significant minder 75 jarigen hebben iemand die de administratie en financiën bijhoudt; significant meer 90 jarigen hebben daarvoor iemand.

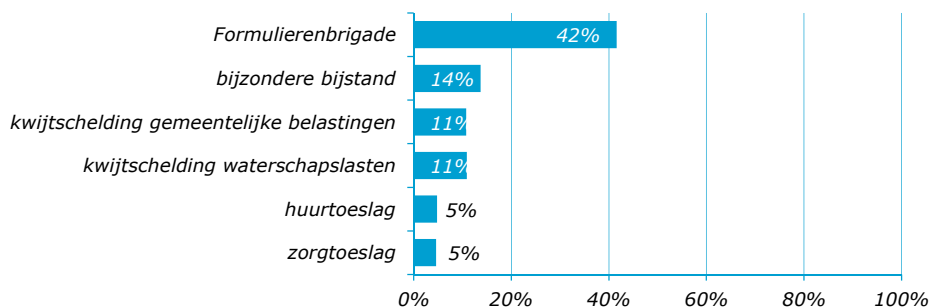
Figuur 26a Voorzieningen - bekendheid

Figuur 26b Voorzieningen - behoefte aan informatie

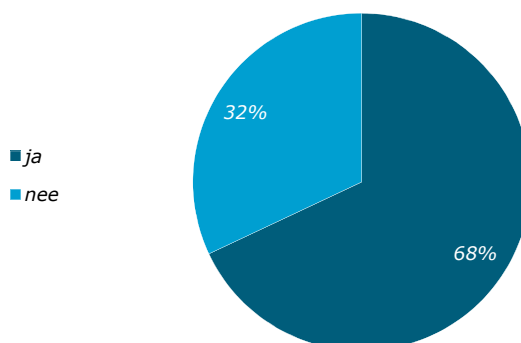
Figuur 26c Voorzieningen bekend, behoefte aan informatie, informatie gegeven

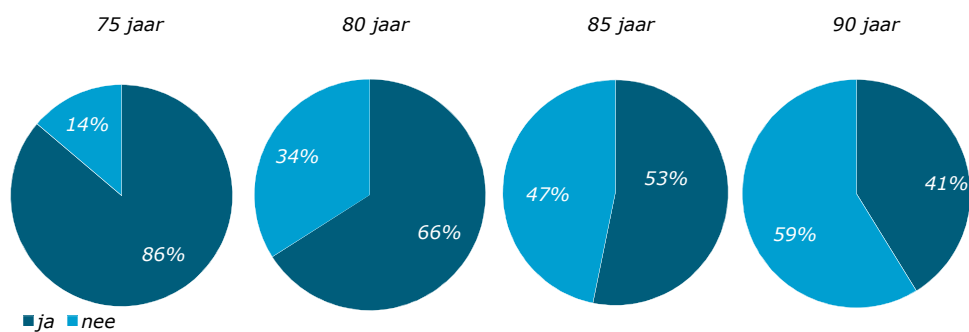
8 Leefstijl

Zeven op de tien ouderen hebben thuis toegang tot internet. Het omslagpunt ligt tussen 85 en 90 jaar: slechts 41% van de 90 jarigen hebben toegang tot internet tegenover 53% van de 85 jarigen. De computer wordt door de helft gebruikt om e-mails te versturen of praktische zaken op te zoeken. Van de ouderen is 35% in staat om tekst te verwerken of iets te regelen op de computer (33%).

Figuur 27 Thuis toegang tot internet

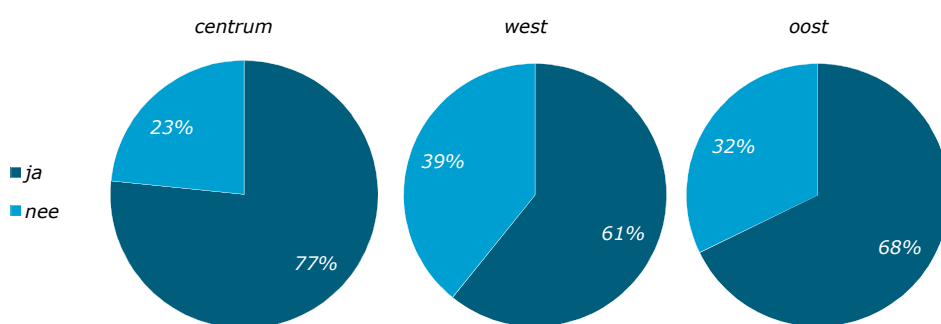

Figuur 28 Thuis toegang tot internet naar leeftijd

Toelichting: Significant meer 75 jarigen hebben thuis internet; significant minder 90 jarigen hebben thuis internet.

Figuur 29 Thuis toegang tot internet naar stadsdeel

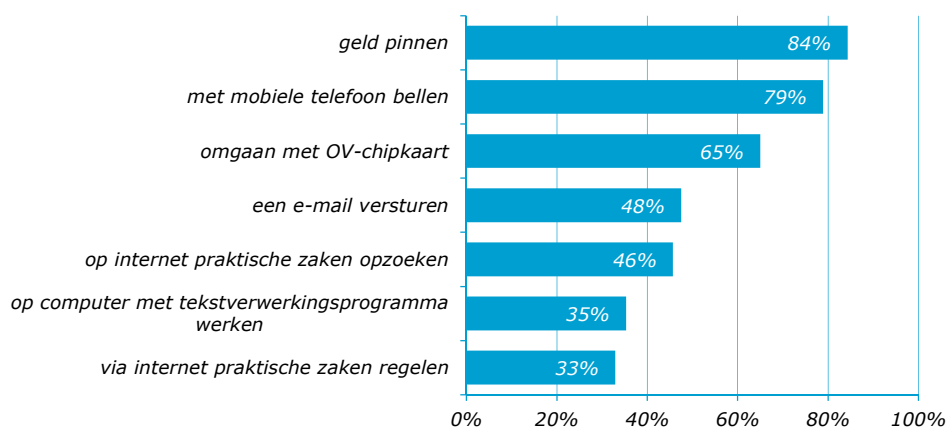

Significant meer inwoners van Centrum hebben thuis internet.

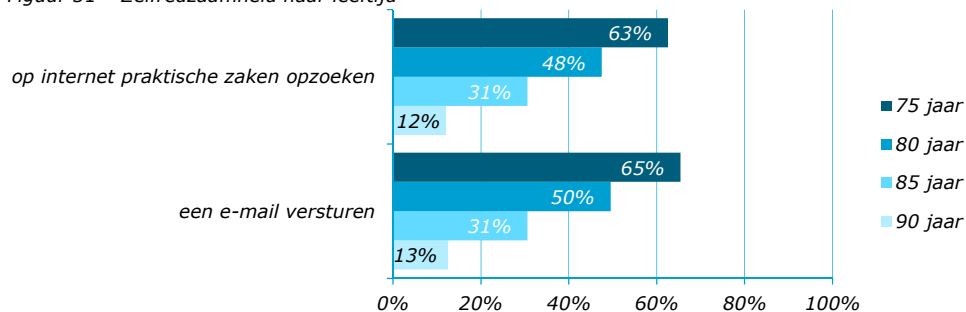
Aangepaste tablets voor communicatie en mantelzorg

De gemeente startte eind 2016 een project met Compaan waarbij 50 ouderen in Dordrecht de tablet een half jaar kosteloos mogen proberen. Het doel van het project is om het welzijn van de ouderen te bevorderen, mantelzorgers te ondersteunen en het gebruik van ICT onder ouderen te bevorderen. In de zomer van 2017 startte een tweede ronde van nogmaals 50 ouderen de tablet een half jaar uitproberen. Gemeente, MEE Drechtsteden en de producent werken hierin samen. Uit de gesprekken met de ouderen en hun kinderen werd duidelijk dat de tablet voor ieder wat te bieden heeft. De één maakt dagelijks gebruik van beeldbellen, de ander is blij met de spelletjes en de mogelijkheid om te googelen. www.uwcompaan.nl/dordrecht

Figuur 30 Is in staat om:

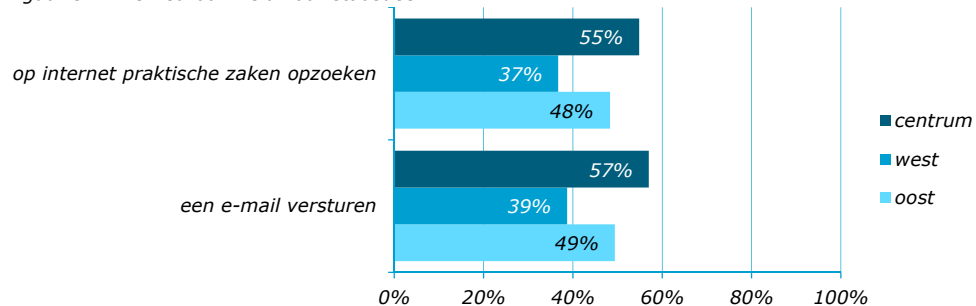

Figuur 31 Zelfredzaamheid naar leeftijd

Toelichting: Significant meer 75 jarigen kunnen een e-mail versturen en praktische zaken op internet opzoeken, daarentegen kunnen significant minder 90 jarigen dat niet.

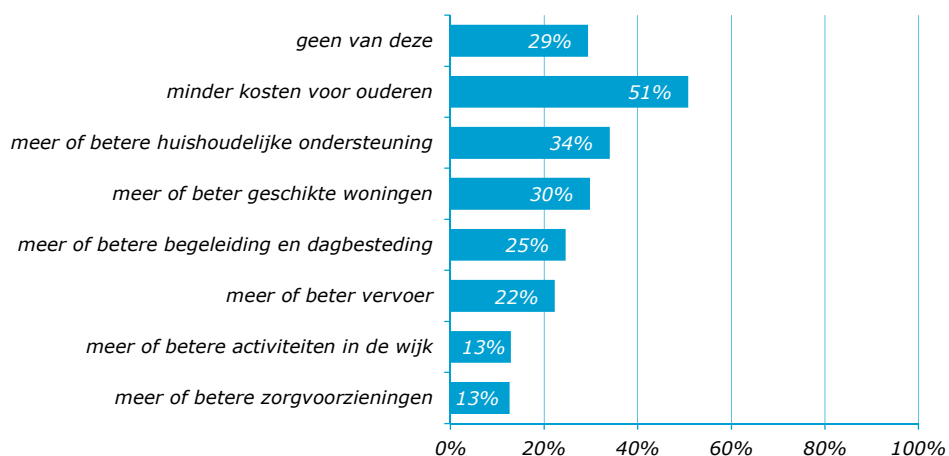
Figuur 32 Zelfredzaamheid naar stadsdeel

9 Verwachte veranderingen

Volgens de ouderen zou de gemeente meer aandacht moeten hebben voor de kosten van ouderen (51%); voor meer of betere huishoudelijke ondersteuning (34%); voor meer of betere woningen (30%). Bijna een derde van de ouderen vindt dat de gemeente aan geen van deze onderwerpen meer aandacht hoeft te besteden in de komende tijd.

Figuur 33 Meer aandacht door gemeente voor:

Aan 60% van de ouderen is tijdens de welzijnsbezoeken de sociale kaart uitgereikt. En een ruim vier op de tien heeft informatie over WMO of het Sociaal team ontvangen. Ruim de helft (56%) van de bezochte ouderen wil ook in 2018 weer een bezoek of telefonisch contact.

Definitie van begrippen

Eigen kracht

De mate waarin iemand over middelen en capaciteiten (draagkracht) beschikt om zich te redden in de samenleving. Kortom, is iemand in staat om zelfstandig zijn of haar leven te leiden en om problemen op te lossen?

Onderwerpen van Eigen kracht (OCD, Monitor Sociaal, 2013):

- weinig belemmering door beperking/ziekte;
- begrijpen van brieven en invullen van formulieren;
- omgaan met onverwachte problemen;
- financiële zelfredzaamheid;
- de weg weten te vinden naar instanties (indien nodig).

Kwetsbaarheid

De draaglast, oftewel de mate waarin iemand kwetsbaar is in het psychisch domein, het lichamelijk domein en/of het sociaal domein. Voldoende zorg- en ondersteuningsvoorzieningen kunnen deze kwetsbaarheid compenseren.

Onderwerpen van Kwetsbaarheid (SCP, Kwetsbare ouderen, 2011, bijlage wetenschappelijke definities en metingen van kwetsbaarheid, p 47), zijn:

- woonsituatie (alleen) of weinig steun;
- belemmeringen door beperking/ziekte;
- beperking in mobiliteit;
- weinig sociale steun;
- financiën onder druk.

Definitie van kwetsbaarheid gebruikt in het onderzoek (één of meer van de aspecten):

- woon alleen, heb weinig steun;
- kan niet zonder hulp/meer hulp nodig;
- onvoldoende contact;
- voelt zich afhankelijk;
- niet mogelijk om buitenshuis te verplaatsen;
- moet spaargeld uitgeven.

Verantwoording Welzijnsbezoek en verslag

In 2017 heeft MEE Drechtsteden met 314 ouderen gesprekken gevoerd via een "Welijnsbezoek". Het aantal deelnemers is ongeveer gelijk gespreid over de drie deelgebieden en drie leeftijdsgroepen, indien het aantal 85- en 90-jarigen samengenomen worden. Vrijwilligers of stagiairs voeren een gesprek over het wonen, gezondheid en zorg, sociale contacten en netwerk, actief zijn, mobiliteit en levensonderhoud. Indien gewenst wordt direct aan de oudere informatie gegeven of wordt verwezen naar andere organisaties. Tijdens het gesprek worden anoniem antwoorden op vragen genoteerd die voor dit verslag zijn gebruikt.

Het Onderzoekcentrum Drechtsteden beschrijft de leefsituatie van ouderen, de verschillen tussen de leeftijdsgroepen en gebieden en conclusies.

Het OCD streeft naar hoge kwaliteit van de informatie in deze factsheet. Heeft u nog suggesties of aanvullingen, laat het ons dan weten.

drs. J.M.A. Schalk
W. van den Boogaard
maart 2018

Postbus 619
3300 AP Dordrecht
(078) 770 39 05

ocd@drechtsteden.nl
www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl